

Závěrečné stanovisko s návrhem opatření k nápravě ve věci výkonu veřejného opatrovnictví pana A. městem X.

A. Závěry šetření

Šetřením zahájeným na podnět pana A., nar. xxx, jsem dospěla k závěru, že se město X. jako veřejný opatrovník dopustil pochybení tím, že při nákupu postele pro pana A. nepostupoval v souladu s jeho přáními, že jej včas neseznámil s obsahem usnesení o ustanovení znalce v rámci řízení o svéprávnosti a že minimálně od května 2010 do prosince 2013 nečinil žádné kroky k tomu, aby mu umožnil opustit nevyhovující pobytovou sociální službu – Ústav Y. (dále také „ústav“). Ve zprávě ze dne 15. května 2018 jsem proto opatrovníka žádala, aby se ke zjištěným pochybením vyjádřil a informoval mě o přijatých opatřeních k nápravě.

B. Vyjádření úřadu

Opatrovník částečně přijal moje námítky a v dopisu ze dne 15. 6. 2018 mě informoval o tom, jaká opatření učinil, aby se namítaná pochybení neopakovala. Co se týká koupě postele bez konzultace s panem A., opatrovník mi sdělil, že se jednalo o výjimečnou situaci, která byla navíc naléhavá. Také mě ujistil, že od dané doby opatrovník všechny podobné úkony s panem A. řádně konzultuje; to potvrdil i pan A.

Ohledně druhého pochybení, tedy toho, že opatrovník včas neseznámil pana A. s usnesením o ustanovení znalce v řízení o svéprávnosti, opatrovník upozornil na to, že v dané době byl již pan A. v řízení zastoupen advokátem, který měl včas informovat pana A. o předmětném rozhodnutí a jeho právu proti němu brojít.¹ Navíc od tohoto incidentu opatrovník pana A. o každé doručené písemnosti neprodleně informuje e-mailem.

Na poslední námitku týkající se nedostatečné podpory opatrovníka při opuštění nevyhovujícího ústavu opatrovník odpověděl tak, že pan A. byl pravidelně propouštěn k pobytům ve svém bytě a nakonec došlo ke zrušení smlouvy s ústavem ze strany pana A. Kromě toho, pobyt v ústavu byl doporučen psychiatrem pana A. a v průběhu jeho pobytu docházeli za panem A. pracovníci organizací charita X. a organizace Q.

C. Závěrečné hodnocení

Co se týká prvních dvou namítaných pochybení (nákup postele a neseznámení opatrovance s usnesením o ustanovení znalce), považuji vysvětlení opatrovníka a opatření, která učinil pro prevenci dalšího opakování, za dostatečná. Jak jsem uvedla již v závěrečné zprávě, je zjevné, že opatrovník v současné době opravdu postupuje při výkonu opatrovnictví pečlivě, že poskytuje panu A. podporu v mnoha oblastech, včetně naplňování práva

1 Čl. 9 odst. 1 usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1997 Věstníku, ze dne 31. října 1996, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky (etický kodex).

na rodinný život (spolužití a společné hospodaření s paní Valerií Zimovou),² jakož i práva rozhodnout se ohledně místa a způsobu bydlení (podpora při nákupu domu).³

Nicméně, i když v současné době pan A. bydlí samostatně a opatrovník ho v této oblasti nijak neomezuje, domnívám se, že pochybení opatrovníka, ke kterému došlo v souvislosti s pobytem pana A. v ústavu, stále trvá. Pan A. vnímá fakt, že byl nucen přes svůj nesouhlas pobývat v nevyhovujícím zařízení, velice úkorně, a (podle mého názoru) zcela oprávněně z toho viní opatrovníka.

Možnost rozhodnout se, kde a jak chci žít, je podle Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením základním právem všech⁴ a je zároveň předpokladem pro zajištění množství dalších práv, od práva na osobní svobodu, na soukromí, na práci až po rodinný život. Naopak vytržení člověka z prostředí, které zná a je mu blízké, a nucený pobyt ve specifickém prostředí služby ústavního typu zasahuje do výkonu dalších práv a může vést k sociální izolaci a k přetrhání jeho vazeb v jeho přirozené komunitě. Jde o závažný krok v životě člověka; pokud takové rozhodnutí činí za člověka opatrovník, musí důkladně zvážit, jestli je to v souladu s přáním a zájmem opatrovaného, jaké bude mít pro něj důsledky, a také nést odpovědnost za případnou újmu, která opatrovanci jeho rozhodnutím vznikne. Navíc opatrovník by měl i po umístění člověka do takového zařízení dbát o to, aby se mohl člověk co nejdříve vrátit zpět domů, jakmile důvody pro takové opatření odpadnou.

Jak jsem popsala ve své závěrečné zprávě, opatrovník nedostal svým povinností, které mu vyplývaly ze zákona a z jeho funkce. Na tom nic nemění ani fakt, že pan A. měl v pozdější fázi pobytu (minimálně až po několika měsících po přijetí) umožněny vycházky domů, a ani to, že měl zajištěnou podporu ze strany terénních sociálních služeb. Nakonec byli to právě zaměstnanci organizace Q., kteří už od roku 2010 opakovaně upozorňovali opatrovníka na to, že ústav je pro pana A. nevyhovující a že si v něm nepřeje být.⁵

Z vyjádření pana A. není pochyb, že sám újmu na svých právech subjektivně pociťuje. Ačkoliv dnes již žije samostatně, bezpráví a bezmoc, kterou cítil v době, kdy nemohl rozhodovat o svém životě, si s sebou nese dosud a také to dodnes ovlivňuje jeho vztah k opatrovníkovi (i když v té době vykonávala opatrovnictví jiná pracovnice úřadu). Vzhledem k časovému odstupu je však pravděpodobné, že jakýkoliv nárok na náhradu imateriální újmy by byl u soudu promlčený.⁶ To však nebrání opatrovníkovi, aby narovnal vztahy s panem A. tím, že uzná svoji chybu a že se za útrapy, které utrpěl, panu A. omluví.

2 Článek 23 Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením.

3 Článek 19 Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením.

4 Článek 14 ve spojení s článkem 19 Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením.

5 Například v zápisu ze schůzky organizace Q. s pracovnící pověřenou opatrovnictvím paní E. ze dne 3. 9. 2010 je přímo uvedeno: „Sděluji důvody, jaké má pan A. k tomu, aby se do svého bytu vrátil. Vysvětluji, že se pan A. necítí v ústavní péči dobře.“

6 Viz § 32 odst. 3 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem.

D. Opatření k nápravě

Z výše popsaných příčin navrhuji, aby se opatrovník omluvil panu A. za to, že z důvodu jeho neaktivity došlo k jeho nepřiměřeně dlouhému pobytu v Ústavu Y., a tím pádem k zásahu do jeho práva na osobní svobodu a práva na život v přirozeném prostředí. Co se týká formy omluvy, tu ať opatrovník zvolí podle přání pana A.

Závěrečné stanovisko zasílám starostovi města X. a žádám, aby mi podle ustanovení § 20 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv sdělil, zda provedl navržená opatření k nápravě. Odpověď očekávám v zákonné lhůtě 30 dnů od doručení stanoviska. Stanovisko zasílám také panu A.

Pokud město X. nepřijme navržené opatření k nápravě nebo provedená opatření nebudou považovat za dostatečná, podle ustanovení § 20 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv vyrozumím nadřízený úřad, případně mohu o svých zjištěních informovat veřejnost.

Brno 6. září 2018

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D., v. r.
veřejná ochránkyně práv
(stanovisko je opatřeno elektronickým podpisem)